דעות אחרונות
11.1.2010

אליקים העצני • 443

כנישים סגורים

ראש הממשלה "הגיב בזעם" על החלטת בג"ץ להתיר לפלסטינים לנסוע על כביש 443. מעניין מדוע אינו זז־עם על התנועה בכביש 60, הציר המרכזי של ההתנחלויות, ממצדות יהודה בדרום עד עיבורי שכם בצפון, שזה שנים משתמשים בו ערבים ויהודים ביחד? אכן, היו תקרות שיא הטרור שבהן הכביש היה סגור לערביי יו"ש, אולם משדוכא הטרור הוא נפתח מחדש לכולם, וטוב שכך. לא שמעו את המתנחלים מקימים על כך קול זעקה.

אם כן, במה שונה כביש 443, שעל פתיחתו על ידי בג"ץ גם לערבים רעשו אמות הסיפים? בכך שהוא משמש בעיקר "ישראלים" הנוסעים מתל־אביב לירושלים ולהפך, בעוד שכביש 60 משרת כמעט "רק" מתנחלים. למענם, "שלטון הכיבוש" הישראלי לא ירחיק ערבים. האפליה הזאת בין יהודים ליהודים היא גם החטאה משפטית בולטת, מפני שחוקים הופקעו הקרקעות לצורכי כביש שישרת את המקומיים דווקא, ערבים כיהודים.

גם הנימוק הביטחוני אינו מחזיק מים. הסגירה אינה מונעת ממפגעים להגיע רגלית אל הכביש, כפי שקורה בפועל. ארבעה כפרים בלבד סמוכים לכביש – בית ליקיה, בית רור תחתא ופוקא וא־טירה – ובהם כמה אלפי תושבים. גם אם מוסיפים עליהם מספר כפרים ערופיים, עדיין אין זה המון רב. בהחלטתו הצורכית לא מנע בג"ץ מהשלוטונות תוכלת מגבלות, למשל לאפשר את התנועה רק לתושבי הכפרים הללו, שהכביש בלאו הכי חסום בפניהם משני קצותיו: מחסום ירושלים ומחסום מכבים. תתאפשר תעבורה פנימית בין הכפרים ולרמאללה, ועל כך ניתן לפקח.

אין הצדקה לוועקות העולות מן "המחנה הלאומי". הגיע הזמן להפנמה שכל הפרדה בין יהודים לערבים, שאינה כורח ביטחוני חיוני ומיידי, מקדמת את חלוקת הארץ, ולהפך: יומיום של דו־קיום מחזק את אחיזתנו במולדתנו. האויב הוא זה המחפש בנורות כל שביב של "אפרטהייד".

אלא שלמטבע שני צדדים. עתירת תושבי גוש דולב־טלמון, כ־5,000 נפש, להתיר להם להשתמש ב"כביש מרקם חיים", שסללו השלטונות עבור הערבים – המוליך לקרבת כביש 443 וחוסך להם מחצית מזמן הנסיעה לי־רושלים – נדחתה על ידי בג"ץ. זה כביש "לערבים בלבד" כמו ש־443 היה "ליהודים בלבד". תושבי בנימין סקרנים עכשיו לראות אם תימשך האפליה נגדם גם אחרי פסי־קת בג"ץ החדשה.

ואפליה בתוך אפליה: כביש "מרקם חיים" פתוח גם לערבים ישראלים (כמו גם הכביש לג'נין), וכאן האפליה כבר אינה בין ישראלים לפלסטינים, אלא אשכרה בין יהודים לערבים.

הצביעות זועקת לשמיים. רוב כבישי יו"ש סגורים בפני יהודים, ויפי הנפש שותקים. אומרים "מטעמי ביטחון", אבל מה פירוש הדבר? שחוקה שערבים יתקפו שם יהודים. ואת מי מעניישים? בין בית־אל לגוש טלמון, על "כביש ולרשטיין", יהודים אינם יכולים לנסוע בגלל סכנת נפשות, ועליהם לעשות עיקוף של שעה. הכביש מצומת "אדם" ישירות לעשרות סגור ליהודים. הכביש המחבר בין שבי שומרון לחרמש, דותן וגוש חנינית דרך חומש אסור ליהודים, נדרשת עקיפה של עשרות קילומטרים.

כעת מתבקשת נשיאת בית המשפט העליון ליישם גם על היהודים מה שכתבה בבג"ץ 443 על זכויות הערבים: "השימוש באמצעים ביטחוניים... היוצרים הפרדה מוחלטת בין אוכלוסיות שונות בשימוש בכבישים ומונעים מקבוצת אוכלוסייה שלמה את השימוש בכביש (מעורר תחושה של חוסר שוויון ואף אסוציאציה של מניעים פסולים". נחכה ונראה. ■

נחום ברנע • סיפור אתיופי־אוקראיני

לא רק בלונדיניות

להלן סיפור קטן שמלמד, שכל הטענות על שהממשלה שלנו לא דואגת לאזרחים, רק לעצמה, בטעות יסודן. ממשלתנו מורכבת מסקטורים. לכל סקטור השרים וסגני־השרים שלו. וכל שר דואג לסקטור שלו. מה זה דואג.

ישראל ביתנו היא מפלגתם של העולים מהמדינות שהיו פעם ברית־המועצות. בממשלה הקודמת נאבקה מפלגתו של ליברמן כדי לבטל את הצורך באשרות לנוסעים לרוסיה וממנה. מחיר האשרות היה יקר, וההליך הבירוקרטי הקשה על עולים, תיירים וצליינים. השר לביטחון פנים, אבי דיכטר (קדימה) התנגד נחרצות: הפושעים יתגנבו, והזהיר. הרי כולם יודעים כמה פשע יש ברוסיה, ואפילו על המאפיה הרוסית שמענו. למרות ההתנגדות הגיעו שתי הממשלות להסכם, ומספטמבר 2008 פטורים אזרחי שתי המדינות מחובת אשרה. בניגוד לתחזיות הקודרות, יש־ראל לא נשטפה בפשע – על כל פנים לא יותר משהיה כאן לפני הביטול.

ביטול הוויזות היה בשורה טובה לתעשיית התיירות. לפי נתוני משרד התיירות, 84 אלף תיירים הגיעו מרוסיה בשנה שקדמה לביטול. 400 אלף הגיעו ב־2009.

מרוצים מהחישה הסתערו שרי ישראל ביתנו על היעד הבא: אוקראינה. בביקורו האחרון של שר החוץ אביגדור ליברמן באוקראינה הוא סיכם עם ראש הממשלה ועם הנשיא שבסוף יונואר יתחילו לעבוד צוותים משני הצדדים על ההסכם שיבטל את הצורך בוויזות. כדי להקים את הצוותים נזקק ליברמן להחלטת ממשלה. הממשלה הייתה אמורה לקבל את ההחלטה לפני כשבועיים.

ואז הודיע שר הפנים אלי ישי בהופעה פומבית שהוא מתנגד. אסור לבטל את הוויזות מאוקראינה, אמר. באה משם זנות (הידיעה הראשונה, ב־ynet, דיברה על "זונות". היא תוקנה אחר כך). השר ישי מודאג מאוד מהשפעתם הרעה של אל־הורים על בוחרי ש"ס, בעיקר אם הלא־יהודים הם בלונדיניות.

השגריר האוקראיני נעלב קשות. גם בכירת אוקראינה, קייב, נעלבו. נולד משבר דיפלומטי.

שוב נערכו שר התיירות סטס מיסז'ניקוב ושר החוץ ליברמן לקרב על הוויזות. הם הזכירו שאוקראינה לא רק מדינה חשובה וידידותית, היא הייתה אחת המדינות הבודדות שהצביעו בעד ישראל בהצבעה באו"ם על דו"ח גולדסטון.

הפעם מצאו השניים בעל־ברית – למרבה ההפתעה, השר הנוכחי לביטחון פנים, יצחק אהרונוביץ. דווקא תומך בביטול האשרות. אהרונוביץ שייך לישראל ביתנו.

וזה לא הכל. אפשר היה לצפות שיהודות התורה, שמייצגת את הסקטור החרדי בממשלה, תתנגד נחרצות לביטול הוויזות. גם שם לא אוהבים גויים, שלא לדבר על גויות. אלא שהחרדים דווקא בעד, ונימוקם עימם: קברו של הרב נחמן נמצא באומן שבאוקראינה. אלפי חרדים נוסעים לשם כל שנה, להשתטח על הקבר הקדוש. מאור יועיל להם אם יפטרו אותם מלשלם תמורת אשרות.

במלחמה כמו במלחמה: לאחר תשעה חודשי גן־עדן בממשלה, ליברמן מתחיל לגלות סימני עצבנות. הוא זועם על נתניהו לא־חר שסירבו לו מינויים בשירות החוץ. הוא כועס לא פחות על השימוש שעושה ש"ס במשרד הפנים.

אי־לזאת, הוא החליט לעשות דווקא: ש"ס רופקת לו את אוקראינה – הוא ידפוק לה את הפלאשמורה. ישראל ביתנו דורשת עכשיו בדיקה מחדש של ההחלטה להעלות לכאן את אנשי הפלאשמורה שמתגוררים במחנות באתיופיה. שריה כבר לא כל־כך בטוחים שהמחנות "יסגרו באמת. הם חוששים מהצפה אתיופית. בתגובה נאשים אלי ישי את ישראל ביתנו בגזענות. הוא נחשב למומחה בנושא.

ליברמן לא מסתפק בכך: בשישבת ועדת שרים אתמול הפילו ישראל ביתנו והליכוד הצעת חוק של חבר הכנסת אברהם מיכאלי מש"ס, שנועדה לפגוע במטיפי דת, שליחי תנועות אוונגליות.

ישראל ביתנו וש"ס הן סלע קיומה של ממשלת נתניהו. מו־ראנ, פנה ראש הממשלה למזכיר הממשלה צביקה האוזר והורה לו לתווך בין הניצים. הפגישה הדרמטית זומנה להיום: מצד אחד יהיו שם ליברמן ומיסז'ניקוב ופקידיהם. מצד שני אלי ישי ופקידיו, ובאמצע אנשי המשרד לביטחון פנים (אהרונוביץ ייעדה. יש לו, כך נמסה, התחייבויות אחרות).

בסוף, מותר לשער, ייפתחו השערים בפני כולם: האוקראינים, האוקראיניות, הפלאשמורה, מי שבא. כי פתיחות היא בנפשה של הקואליציה הנוכחית, וגם בנפשנו. ■

ש"ס וישראל ביתנו פתחו במלחמה. על הפרק, בין השאר, יבוא זונות מאוקראינה, יצוא מתפללים לנ־נ־נחמן מאומן והבאת הפלאשמורה מאתיופיה. הניסיון לפשר: היום

אריאל רובינשטיין • לא סיבה למסיבה

לכל איש יש ת.ז.

גילוי נאות: איננו סובל את הטקסים הנערכים במקומותינו. טקסים הם מדגרה של דברי רהב וכזב, סיסמאות שדופות ונאומים עלובים. אבל אני גם מבין שטקס צנוע יכול להיות רגע של הרהור, גאווה, הרגשת היפה, כיבוד מי שראוי באמת לכיבוד. אף אחד מהיסודות הללו אינו מתקיים בטקס שנעשה רווח בשנים האחרונות בבתי הספר התיכוניים בארץ: במעמד חגיגי, שנערך בחצר בית הספר, ליד אנדרטת נופלים או מול הר המוריה, מקבלים ילדי כיתות י' תעודות זהות.

אין כאן הכרה בהישג כלשהו של המקבל. אין קבלת עול מצוות. בסך הכל מדובר בציות לחוק החזקת תעודת זהות והצגתה תשמ"ג: "תושב שמלאו לו 16 שנים חייב לשאת עימו תמיד תעודת זהות. העובר על הוראות חוק זה, דינו קנס 5,000 שקלים". התעודה אינה סמל לאזרחות טובה. בעיקרה היא כלי שליטה של מדינה באזרחיה. אני בהחלט סבור שבישראל יש מקום לתעודת זהות, אבל אני רואה בכך כורח קיומי ולא סיבה להילולה. מהי משמעות הטקס? לכל היותר הצטיין משרד הפנים בשירותו לאזרח וחסך מהילדים להיטלטל ללשכת רישום האוכלוסין. ביקור כזה היה דווקא מכשיר אותם לחיים הבוגרים יותר מנאומי ראש המועצה המקומית ויו"ר מועצת התלמידים.

באתר משרד החינוך מופיע מסמך ובו טיפים למארגנים את הטקס, אבל ניכר שמחבריו התקשו בניסוח משמעותו. כל שמצאתי: "כדי לשוות לטקס נופך חגיגי ולהקנות לו משמעות, מן הראוי לשתף בתכנונו ובביצועו את בני הנוער". "אגד תיור" תכליתי יותר והוא מציע להפוך את הטקס לחוויה בלתי נשכחת. בתפריט הפעילויות "הבלתי נשכחות": ביקור בקבר הרצל, הכנת כתובת אש וקטעי היפ־הופ.

יש אולי מי שמרגיש שמול טקס בר ובת המצווה צריך לעצב טקס בגרות ישראלי חילוני. בעניין זה אני מקנא בעולם החרדי. שום ישיבה חרדית לא תרשה טקס שכזה. יש בכך ביטוי להתייחסות החצויה של עולם הישיבות למדינה וגם שמירה על ערך אי ביטול תורה, ערך שהיה לו מקום אפילו בבתי ספרנו הממלכתיים.

משרד החינוך ממליץ להשמיע במהלך הטקס שירים כמו "אין לי ארץ אחרת" (לא תקף לכל הילדים) ו"עוף גוזל" (לחו"ל?). השמעת השיר "לכל איש יש שם" היא גרוטסקה. אם כבר להוציא דברים מהקשרם, אפשר היה גם לשנות את המילים: "לכל איש יש שם, שנתן לו פקיד משרד הפנים, ונתנו לו אביו ואמו. לכל איש יש תמונה, שמדגמנת את קומתו וחיוכו, ונתן לו הפוטו בקניון. לכל איש יש כתובת שנתן לו ראש העיר ונתנו לו כתליו. לכל איש יש מספר תעודת זהות, ומספר בי־קורת שנתן לו המחשב..."

מהי משמעות הטקס? לכל היותר הצטיין משרד הפנים בשירותו לאזרח וחסך מהילדים להיטלטל ללשכת רישום האוכלוסין

במקום אחד בארץ יש לקבלת תעודת הזהות משמעות עמוקה. לתושבי מזרח ירושלים התעודה הכחולה משמשת כרטיס חיים. משרד הפנים מתגאה בכך שבשנה שעברה הנפיק את התעודה לתלמידי בתי ספר במזרח העיר. לא הייתי בטקס במזרח ירושלים, אבל קל לדמיין את רוממות הרוח השוררת בין התלמידים הזוכים לשאת את התעודה המסמלת בעיניהם את תלאות הסיפוח.

הלאומיות הישראלית זקוקה לשפה העברית, לסולידריות חברתית, לחוקה, לצבא שיגן עליה, לידיעת ההיסטוריה של העם היהודי וארץ ישראל. היא זקוקה להתנערות מזימת הכיבוש. עבודת תעודות הזהות אינה אלא עבודה זרה. ■

יעוז הנדל • המלחמה של מחר

הצפה משפטית

בשנת 1902, לאחר מלחמה עקובה מדם, הצליחו חיילי הוד מלכותה לדכא את הבורים בדרום אפריקה – אנשי הגרילה הלבנים הוכיחו שגם צבא גדול וחזק יכול לספוג מפלות אנושות וכואבות. הם גם הוכיחו בשנמלחמה אין ג'נטלמנים. המלחמה הוכרעה לאחר שהבריטים המנומסים שרפו כפרים, טבחו בנשים וילדים, ולבסוף אף הביאו לעולם התרבותי את מחנות הריכוז.

100 שנים בדיוק לאחר אותה מלחמה, בעקבות אירוע שהתרחש אלפי מיילים מלונדון, פלשו הבריטים לאפגניסטן לצד הצבא האמריקאי. הפעם לאנשי הגרילה האכזריים הם קראו טרוריסטים ושיטות הלחימה הפרימיטיביות של הצבא המאורגן שוכללו בעזרת הטכנולוגיה והפכו לסיכולים בשלט רחוק. חלקם ממוקדים וחלקם הרבה פחות.

כאשר מערכת המשפט המעומלמת בבריטניה מאפשרת הבאת מנהיגים ישראלים לדין, זאת האמת היחידה שצריך לזכור. לא את המצאת שעת התה, לא את התפתחות ההשכלה ואפילו לא את מהפכת התעשייתית, אלא רק את הגלגלים המשומנים של מכונת המלחמה. בריטניה היא לא קול בודד בים הצביעות הזה. לצדה נמצאות מדינות אירופיות אחרות. בחלקן מערכת המשפט מאפשרת את מחזה האבסורד ובחלקן הכלים הם אחרים.

במלחמה הזאת העולם מפגר, ולא משנה עד כמה מערכות הנשק שלו מתקדמות. מדינות שמאפשרות לארגונים פלסטיניים, לאנשי השמאל הרדיקלי ולישראלים לשעבר שדעתם התבלבלה לשתף פעולה עם ארגוני טרור כדי לפגוע משפטית במי שגלחם בטרור, מדינות שמאפשרות, גם אם בשל קשיים ביורוקרטיים, מחזות אבסורד בתוך תחומי ריבונותן – סופן לשלם את המחיר. מי שגר בבית מזכוכית כדאי שלא יזרוק אבנים על השכנים.

המלחמה בטרור מתנהלת היום בשני מישורים: האחד צבאי – באזורים מסובכים, בערים, בכפרים ובמחנות פליטים. השני תודעתי – בדעת הקהל ובבתי המשפט. כדי לה־תמודד עם המישור הצבאי פיתחו צבאות ברחבי העולם ובתוכם גם צה"ל, שיטות לוחמה יעילה. מעין מראה לכלי המלחמה העוקצניים של הצד השני. אולם בבואו להתמודד עם המישור התודעתי עשה העולם מעט מאוד.

וכך, בעוד הצבא מתפתח, נותרו המערכות האזרחיות, וב־תוכן מערכת המשפט, מפגרות מאחור – תקועות במלחמה של אתמול, בלי שיתוף פעולה בינלאומי למניעת טרור ובלי מערכת חוקים והנחיות למלחמה מהסוג החדש.

כמו בהרבה תקופות בהיסטוריה של האנושות, את הקורבן לפיגור הזה נדרשו גם הפעם לשלם היהודים, או בניסוח מודרני הישראלים. הם, שניסו לדבע את המעגל – להילחם עם ולפגוע בלי – נקראו לכס הנאשמים. זאת המציאות ב־2010 ולא משנה כמה הבטחות אירופיות יתגלגלו במסדרונות. הבעיה היא בעיה של העולם כולו, אבל ישראל, נכון לעכשיו, היא היחידה שצריכה להתמודד איתה.

כמו במישור הצבאי הפתרון צריך לבוא בעזרת שימוש מראה בכלי המלחמה של הצד השני. אם המערכה הנוכחית נגד ישראל היא משפטית, שם צריכה להיות התגובה. אר־גונים ציוניים ואפילו אלפי יהודים עצמאיים צריכים להציף את בתי המשפט האירופיים בתביעות נגד פשעי מלחמה. על כל בקשה לחקור ישראלי צריכות לבוא עשרות בקשות לחקור את פושעי המלחמה של העולם הסובב. סודנים, נסיכי ערב הסעודית, מצרים, איראנים, פלסטינים, עיראקים, סינים, רוסים ואפילו את בני אירופה עצמם – כל מי שנלחם אי־פעם, כל מי שעשה שימוש בכוח אי־פעם.

רק אז, כשהבאג של מערכות המשפט בבריטניה, ספרד וב־לגיה יגרום לסתימה בצינורות – הבעיה תיעלם. ישראל הרי־שמית אמנם לא תהיה פופולרית במיוחד, אבל במצב של היום זאת הראגה האחרונה שלנו. ■

ירון לונדון • אופיר פינס

איפה המנהיגות?

14 שנה כיהן אופיר פינס בכנסת. התעייף ופרש. לטענתו: "אין לי מנהיג ואין לי מפלגה". שמעתי בדבריו הד לתלונת הטירון העשוקי: "אכלו לי, שתו לי". אם אין מנהיג, התנשא למעלת מנהיג. אם אין מפלגה, הקם מפלגה. אם אין בכוחך – טוב עשית בלכתך.

רבים מעמיתיו הביעו צער על פרישתו וכתרים קשרו לראשו. הוא איש נעים הליכות. סברו רך ונאה, אבל בשעת ויכוח הוא רושף צגים. התלהבותו, זה ניכר בו, נובעת מעומק הלב. הוא תואר כנקי כפיים, כמי שדבק בעקרונות ולא בשררה. עקרונותיו, זולת סירובו הנחרץ לשבת עם ליברמן בממשלה אחת, לא מוכרים לי, אבל די לי בכך שאדם שאוזניו סולדות משירי לכת וטפיפות מגפיים גם מממשלה שבה שורתפה ישראל ביתנו.

בדקתי את כלל הישגיו של פינס בשנות כהונתו כמחוקק וכשר. במהירות רבה הוא נסק לתפקידים בכירים. פישפשתי ולא מצאתי הישגים מופלגים. אולי לא הספיקו לכך שנות כהונתו כשר. להגנתו ייאמר כי רק אישים בודדים הספיקו לעשות דבר בר־ערך במדינה זו, שמשך חיי ממשלותיה קצר כבעירת סיגריה. מצד שני, גם סרחון לא נגרמו אחרי פינס. אין זה מעט במקום ששריו נשלחים לכלא בזה אחר זה.

אה, כן, סירחונת בודדה נתלתה בו: ב־2001 נבחר למוב"ל המפלגה והבטיח לשקמה ולכהן עד תום פרק הכהונה הקרוב בוע בתקנון. סבלנותו פקעה ואת הבטחתו הפר. זה פגם קטן בביוגרפיה של אדם, אבל פגם מהותי בביוגרפיה של פולי־טיקאי. לא ביושרה מדובר, אלא בקוצר הבנה לגבי בנייתו של בסיס כוח. היפוכו של מקרה פינס הוא מקרה פואד בן־אליעזר שבסיס כוחו בקרב העסקונה המפלגתית מאפשר לו לעמוד בכל עמדה ולשבת בכל כורסה.

פעם ציפו ממנהיגים לפרוש את השקפת עולמם בנאומים ובכתובים. לא מצאתי משנה סדורה מפרי עטו של פינס, ואפילו לא נעיצת שיניים בנושא אחד שהוא בנפשו

פעם ציפו ממנהיגים לפרוש את השקפת עולמם בנאומים ובכתובים. לא מצאתי משנה סדורה מפרי עטו של פינס, ואפילו לא סימנים להתמקצעות, כלומר לנעיצת שיניים בנושא אחד שהוא בנפשו. מבחינה זו שלי יחימוביץ' היא הדגם ההפוך. כרוב אנשי השמאל המתגוררים בסהרון שעוקבו האחד ברעננה ועוקבו השני בפינת בלפור־אחד העם, גם פינס מצטייר כ"צדק באופן כללי" – "סוציאל דמוקרט", "יונה פוליטית", "תומך בנסיגה מהשטחים" וכדומה. החבילה הוליכה אותו לאופוזיציה, אבל מוגו אינו אופוזיציוני. הוא אינו עיקש, אין לו רם חמוץ, אין לו דמיון פוליטי והוא אינו מצויד ביכולת אינטלקטואלית שבכוחה אפשר להקים מבנה אידיאולוגי אלטרנטיבי. היפוכו הוא יוסי ביילין.

"נו, באמת", ישאלו אותי השואלים, "אם לא פינס, הנח־מד הזה, ההגון הזה, לאיזה דמות של מנהיג באופוזיציה אתה מייחל?" אני מייחל למישהו שיהיה בכוחו האינטלקטואלי לקרוע לגזרים את הפדריגמות הישנות. הוא יציג תשובות אחרות מאלה שאוזנינו שומעות לעייפה. מה יקרה לאחר שיתברר, בקרוב וללא ספק, שהארץ לא תחולקף? מה עתיד יחסינו עם מחצית בני העם היהודי החיים במקום המדומיין ששמו "תפוצות", אף כי "תפוצות" אלה לא יתקבצו לעולם? מה יהיה דפוס יחסי הדוב היהודי והמיעוט הערבי בישראל? מה צריך לעשות, אם אפשר לעשות, כדי לצמצם את הפער הכלכלי שאינו מתאחה? איך ניפטר מהקשר בין מוסדות הדת לבין המדינה? מהי מדיניות ההגירה הרצויה לנו, אזרחי ישראל, ולא לאבותינו המתים ולא למתינו שיתחיו בבוא המשיח?

תנו לי מנהיג כזה ואשחה איתו באופוזיציה זמן רב ככל הנדרש. ■

© כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ
אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) – ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ